

ÖĞRENME

Öğrenme, bireyin çevresi ile etkileşimi sonucu kalıcı olan davranış kazanmasıdır.

- Öğrenme planlı ve düzenli etkileşim sonucu olur.
- Eğitimde hedef, toplumun gelişimine katkı sağlayacak bireyi geliştirmektir.

Öğretim sonucunda öğrencilerin kazanmasını istediğimiz davranışlar 3 başlık altında incelenir. Satranç derslerinde oranları değişmekle birlikte her üç kazanımı da görmek olasıdır.

- 1-Zihinsel kazanımlar
- 2-Duyuşsal kazanımlar
- 3-Bedensel kazanımlar

1-Zihinsel Kazanımlar

Öğretilen kavramlar, tanımlar ile ilgili bilgiler zihinsel kazanımlara ait örneklerdir. Bilgi düzeyinde öğrenilen her şey zihinsel kazanımdır.

Örnek: Pat konumunu bilmek, mat konumlarını bilmek zihinsel bir kazanımdır.

2-Duyuşsal Kazanımlar

Öğrencilere kazandırılan paylaşma, hoşgörü başkalarına karşı saygılı olma gibi tutumlar duyuşsal kazanımlara örnektir.Yeterli bilgi düzeyi oluşmadan duyuşsal alandaki davranışları kazandırmak olası değildir. Çünkü bilmediğimiz bir nesneye olguya karşı herhangi bir sevgi, nefret korku gibi duygu hissetmemiz olası değildir. Dersin niteliğine göre duyuşsal kazanımlara verilen önem değişebilir. Sosyal bilgiler dersinde vatanını, ailesini arkadaşlarını sevmek, büyüklerine karşı saygılı olma, yasalara uyma gibi duyuşsal alanla ilgili davranışları kazandırmak esastır.

Satranç derslerinde satranç ile ilgili zihinsel kazanımlar yanında, onların sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla duyuşsal davranışlar kazanmasına olanak sağlamalıyız Çünkü, eğitimde amaç daha iyi bir birey yetiştirmektir.

Bunun için öğrencilerin sadece bilgi ile donatılmaları yeterli olmaz. Öğrencilerin duygusal gelişmelerine de katkıda bulunmalıyız.

Satranç dersleri anlatılırken paylaşma, hoşgörü, başkalarına karşı saygılı olmak, öğretmenlerini, vatanını sevmek, doğaya karşı duyarlı olmak gibi pek çok duyuşsal davranışın öğretilmesi gereklidir. Ancak satranç derslerinde özellikle üzerinde durmamız gereken konu centilmenliktir.

İyi bir satranç sporcusu olmanın yanında, başkalarına saygılı, kendi yeteneklerini iyi bilen, doğaya duyarlı, kendine güvenen, sorumluluklarını bilen, kendisi ve çevresi ile barışık, olayları objektif değerlendirebilen, mutlu bireyler yetiştirmektir.

Satranç ile yaşam arasında başka hiçbir oyunda bulunmayan benzerlikler vardır. Çünkü satranç yaşamın içinden çıkmış bir oyundur. Hayatta hep var olmuş ve hep var olacak mücadelenin tahtaya yansımalarıdır. Milli takım eski antrenörü GM. Vasukov bunu “Satranç büyük hayatın küçük bir modelidir” diye tanımlamıştır. Çocuklarımıza yönelik mesajlarda bu modeli araç olarak kullanabiliriz.

Satranç için doğru olanın hayat içinde geçerli olduğunu unutmamalıyız. Satranç dersleri sırasında çocuklara verdiğimiz mesajların hayat içinde geçerli olduğunu bilmeliyiz.

Satranç derslerinde :

Önce düşün sonra oyna.

Bu satranç derslerinde öğrencilere yaptığımız bir uyarıdır. Ama bunun hayata dönük bir mesaj olabileceğini de bilmeliyiz.

Piyonlar geri gitmez.

Satranç dersinde verdiğimiz bir bilgi, ancak içinde hayata dönük pek çok mesajı sakladığını da bilmeliyiz.

Zamanı iyi kullan.

Satrançta sık kullandığımız bu uyarı sadece satranç için değil hayatın her alanı için geçerli bir uyarıdır.

Plan yap.

Öğrencilere yaptığımız bu uyarıda hayata yönelik önemli mesaj var.

Dokunulan taş oynanır.

Verilen sözün yerine getirilmesine yönelik bir uyarı var.

Bunlara benzer şekilde :

Durumu değerlendir.

Kurallara uy.

Rakibine karşı saygılı ol.

Biz bunu yapmasak bile bu mesaj oyunun yapısında zaten var. İstemese de bu mesaj bir ölçüde alınacaktır. Satrancın eğitimdeki önemi büyük ölçüde buradadır. Ancak öğretmenlerin derinlerde duran amaçları açığa çıkarmak, onları daha anlaşılır bir şekilde çocuklara sunmak, satrançtaki uyarıları hayata yansıtmak gibi görevleri vardır. Satranç öğretmenleri bu uyarıları duyuşsal kazanımların sağlanmasının bir yolu olarak değerlendirilmesi gerekir.

3-Bedensel Kazanımlar

Bir hareketin nasıl yapılacağını öğrenmek gibi bedenin kullanımı ile ilgili kazanımlardır. Bazı derslerde bu kazanımın sağlanması diğer kazanımlara göre daha değerlidir. Keman çalmasını öğretmek için elin doğru pozisyon alması gerekir. Beden eğitimi dersinde takla atmasını beceri ile yapmak, bunu teorik olarak bilmekten daha önemlidir.

Satranç dersleri verilirken öğrencilere kazandırmamız gereken bedensel kazanımlar vardır. Burada amaç hem satranç kurallarına hem de centilmenliğe uygun davranışları kazandırmak olmalıdır.

Örnek:

- Rok hamlesinin kurallara uygun bir şekilde yapılmasını sağlamak. Önce şahın tutulması satranç kuralları açısından önemlidir.

Saat kullanımını kurallara ve centilmenliğe uygun olarak yapılması davranışını kazandırmak.

Taş alışlarında centilmenliğe uygun davranmasını, piyon terfisinde ise centilmenliğe ve satranç kurallarına uygun davranışı kazandırmak.

Öğrenme duyu organlara sayesinde olur. Bu nedenle elden geldiğince fazla duyu organını etkin hale getirmek gerekir. Öğretim böylelikle etkili, verimli, başarılı ve kalıcı olmaktadır.

Genel olarak öğrenmede beş duyunun değişik oranlarda etkisi vardır. Görme duyusu % 83 , koklama duyusu % 3,5 , işitme duyusu ,% 11 , dokunma duyusu % 1,5 ve tatma duyusunun etkisi % 1 olarak saptanmıştır.

Öğrenme İlkeleri

Öğrenmenin daha kolay ve daha kalıcı olması için uyulması gereken bazı ilkeler vardır.

- 1-Öğrencinin eğitim sürecine etkin katılımını sağlamak.
- 2-Hedefler gerçekçi olmalı öğrencinin bunları benimsemesi öğrenmeyi olumlu etkiler.
- 3-Öğrenci öğrenme sürecinde kendi durumunda bir gelişme gördüğü sürece başarılı olur.
- 4-Başarısızlığa karşı en etkili yöntem, arka arkaya başarı getirecek etkinlikler düzenlemektir.
- 5-Öğrenciyi güdülemek, yüreklendirmek öğrenme etkinliğini artırır.
- 6-Öğrenme bir bütünlük içinde planlanmalı ve yürütülmelidir.
- 7-Öğrenme, öğrencinin öğrenme hızına göre ayarlanmalıdır.
- 8-Pratik yapma ve ezberlemede tekrarın önemi büyüktür.
- 9-Aralıklı ve farklı biçimlerde yapılan tekrar kalıcılığı artırır.

ÖĞRETME

- Öğretme, öğrenmeyi sağlayan faaliyetlerin hepsine öğretme denir.
 - Öğrencilere istenilen davranışları kazandırma işlemine öğretme denir.
 - Öğretme, bireyin bilgi, beceri, tutum ve değerlendirme gücünü geliştirmesini sağlama ve gerçekleştirmesidir.
 - Öğretme dünyadaki en saygın işlerindedir.
- Öğretme, öğrenmekten daha zordur. Bu nedenle öğretme sanatından bahsedilir.

İstenilen davranışlar öğrencilere öğretme yöntemleri ile kazandırılır. Bu amaç ile kullanılan pek çok öğretme yöntemi vardır.

- Bunlardan birinin diğerine üstün olduğunu söylemek doğru değildir.
- Her yöntemin üstün ve zayıf yönleri vardır.
- Bu nedenle tek bir yöntem yerine değişik yöntemler kullanılmalıdır.

ÖĞRETME YÖNTEMLERİ

Öğretme faaliyetlerinde kullanılan yöntemlerdir.

- Satranç derslerinde kullanabileceğimiz başlıca öğretme yöntemleri:**
- Sunuş yolu ile öğretme
- Keşif (Buluş) yolu ile öğretme
- Gösterip-yaptırma yolu ile öğretme
- Soru-cevap yolu ile öğretme
- Drama yöntemi

Öğretme yönteminin belirlenmesi

Bir davranışın kazandırılmasında hangi yöntemin kullanılacağı belirleyen etkenler:

1-Öğretilecek konuya göre değişir.

Örnek:Satrancın yararları anlatılırken sunuş yöntemi daha uygun olurken, vezir matı anlatılırken buluş yolu ile öğretme daha etkin olabilir.

2-Öğrencinin yaşına göre değişir.

Bir konuyu 8 yaşındaki bir çocuk ile 20 yaşındaki bir gence aynı şekilde anlatamazsınız.

Örnek:

Atın hareketini büyüklere düz anlatım yöntemi ile öğretebilirsiniz. Ancak aynı konuyu çocuklara anlatırken gösterip- yaptırma yöntemi daha etkindir. Satrancın ilk derslerinde sunuş ve drama yöntemi daha çok kullanılırken daha ileri derslerde buluş yöntemi daha ağırlık kazanır.

3-Öğretmene göre değişir.

Her öğretmenin uzmanlaştığı kendini daha başarılı bulduğu öğretim yöntemleri olabilir.

Öğretmen bunlardan birini tercih edebilir.

Örnek: Bazı öğretmenler drama yönteminde başarılıdırlar. Hemen her konuyu bu yöntemle anlatma becerisini gösterirler.

4-Öğrenci sayısına göre değişir.

Kalabalık sınıflarda zorunlu olarak sunuş yöntemine daha ağırlık verilir.

Sınıf mevcudu azaldıkça soru-cevap yöntemi ve tartışma yöntemi daha ağırlık kazanır. Kalabalık sınıflarda buluş ve drama yöntemini uygulamak zordur.

1-Sunuş Yolu ile Öğretim Yöntemi

Sunuş yolu ile öğretim kavram ve genellemelerin açıklayıcı ve yorumlayıcı bir yaklaşımla öğretim yoludur. Bu öğretim yöntemi öğretmen tarafından çok dikkatli bir şekilde düzenlemiş ve öğrenci tarafından alınmaya hazır bir duruma getirilmiş bilgilerin verilme sürecidir.

Bu öğretim yönteminde asıl faktör öğretmendir. Diğer bir deyişle öğretmen etkinliğin merkezindedir. Bu yaklaşımında işlenen derste bilgiyi sağlayan kavramlara ve genellemeleri sunan bunları açıklamaya yarayan örnekleri veren öğretmendir.

Bu yaklaşımda; kavram ve genellemeler önce sınıfa verilir. Ardından bunu açıklayıcı örnekler sunulur. Konu yeterince anlaşılıncaya ve öğrencilerde anlamlı bir birikim oluşuncaya kadar örnekler verilmeye devam edilir.

Uygulama:

Şah çekmek bir kavramdır. Öğretmen bu konuyu öğretirken sunuş yöntemini kullanabilir. Önce şah çekme kavramını anlatır. Bunlar ile ilgili örnekleri kendi verir. Bu yöntemi kullanan öğretmen diğer tekniklerden de yararlanabilir. Konunun daha iyi anlaşılması için soru-cevap tekniğinden yararlanılabilir.

Örnek:

Şah çekmeyi anlatan öğretmen konuyu daha iyi anlaşılması için bu at şah çekebilir mi? Filin şah çekilmesi için hangi hamleyi yapmalıdır? gibi sorular sormalıdır. Ardından bununla ilgili diğer örnekleri sunar. Dersin daha iyi anlaşılması için daha sonra gösterip yaptırma tekniğini kullanabilir.

Sunuş yolu ile öğretim tekniği yaygın olarak kullanılan etkili öğretim yöntemidir. Özellikle kavramların, öğretilmesinde etkin bir yöntemdir. Bu yöntemin olumsuz yönü öğrenciyi pasif kılması ve katılımsız dinleyici konumuna getirmesidir. İstenmeyen bu durumu ortadan kaldırmak için öğretmen bu yöntemi diğer öğretim teknikleri ile zenginleştirebilir.

Sunuş yolu ile öğretmenin aşamaları:

Sunuş yolu ile öğretimde 3 temel aşama vardır.

Birinci aşama planlamadır. Öğrencilerin konu ile neleri anlaması, neleri yapabilir duruma gelmesi belirlenmelidir. Bu dersin sonunda öğrenci hangi davranışları kazanmalıdır? Böylece kazanımlar saptanmalıdır.

Örnek:

Örnek olarak şah çekme konusunu ele alalım.

- Şah çekme konusunda öğrencilere şah çekme kavramı öğretilecek.
- Öğrenci tahta üzerine böyle bir durum varsa bunu gösterebilecek.
- Ayrıca konumda şah çekilebilecek hamleler varsa bunları tahtada gösterebilecek beceriye sahip olacak.

İkinci aşama uygulama aşamasıdır. Burada işlenmesi gereken konu ile ilgili kavramlar anlatılır. Öğretmen bu konu ile ilgili örnekler sunar. Örnekler kolaydan zora ve basitten karmaşığa doğru bir sıra izlemesi gerekir. Öğretmen örnekleri açıklarken diğer teknikleri kullanması ve bunlardan yararlanmasını bilmelidir.

Örnek:

- Şah çekme kavramı öğretmen tarafından anlatılır. Bunun önemi vurgulanır.
- Öğretmen bu şah çekme ile ilgili örnekleri panoda gösterir.
- Öğretmen yeni örnek sunar. Bu örnek ile ilgili sorular sorar. (At şah çekebilir mi? Fil şah çekmesi için hangi hamleyi yapmalıdır.) Bu soruların açıklanmasında soru-cevap ve tartışma tekniği kullanılır.

Üçüncü aşama konunun pekiştirildiği ve değerlendirilmenin yapıldığı aşamasıdır. Bu aşama konu ile ilgili alıştırmaların yapıldığı bölümdür. Bu alıştırmaların çözümünde soru-cevap, tartışma gibi teknikler kullanılmalıdır.

Sunuş yolu ile anlatmada dikkat edilecek konular :

- Anlatılacak konular mantıklı bir sıra izlemesi gerekir. Örnek: Önce şah çekmek daha sonra açarak şah çekmek anlatılmalıdır.
- Öğretmen fazla konuşmamalıdır. Öğretmen fazla konuşursa öğrenci düşünmekten vazgeçer.
- Derse başlarken neyin öğretileceği açıklanmalıdır. Ardından niçin öğretileceği açıklanmalıdır. Neyi, neden öğreneceğini bilen öğrenci derse daha kolay katılır. Aynı zamanda öğrendikleri daha kolay akılda kalır.
- Öğretmen merkezli bir yöntem olması nedeniyle, öğrenci katılımını sağlamak amacıyla diğer tekniklerde kullanılmalıdır.
- Öğrenci soru sormaya özendirilmelidir.

Keşfetme (Buluş) yolu ile öğretme yöntemi

Verilen bilgiler yardımı ile daha fazla bilgiye ulaşmayı sağlayan öğretme yöntemidir. Keşfetme yöntemi ile öğretme öğrenci merkezlidir. Öğretmen rehber görevini üstlenir. Öğretmen yeni bilgilere ulaşma olanaklarını hazırlar. Ancak bilgiye ulaşma öğrenci tarafından gerçekleştirilir.

Buluş yolu ile öğretimin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için öğrencinin o konu ile ilgili temel kavramları bilmesi gerekir.

Örnek: Kale matı, buluş yolu ile öğretmeye uygundur. Ancak öğrencinin bu konu ile ilgili temel olan kalenin hareketi, şahın hareketi, şah çekme, mat ve opozisyon kavramlarının ne olduğunu bilmesi gerekir.

Buluş yolu ile öğretim bir tüme varım yoludur. Öğrenci burada sağladığı kazanımları diğer alanlarda da gösterebilmelidir. Diğer bir anlatımla öğrenci bu kazanımlarla genelleme yapabilmelidir.

Örnek : Beyaz kale ile mat yapmasını öğrenen bir çocuk, siyah kale ile veya başka bir konumda da mat yapmasını bilmelidir.

Öğretmenin yönlendirici rolü başarıda önemlidir. Buluş yolu ile öğretmede, öğrenciler örnekleri inceleyerek kavram ve genellemelere ulaşırlar. Öğrencilerin örnek üzerinde gerekli işlemleri yapması sağlanmalıdır. Bu işlemler ile ilgili sorular öğrencilere sorulmalıdır.

Örnek:

Kale matında öğretmen hangi hamleyi yaparsınız? Bu hamleyi niçin yaptın gibi sorular sormalıdır. Bu yöntemde öğretmen ipucu hariç açıklamalarda bulunmamalı sadece yol gösterici olmalıdır. Öğretmen konunun başka alanlara kaymasına izin vermemeli; böyle bir durumla karşılaşırsa 'bizim konumuz o değil' uyarısı ile konuyu toplamasını bilmelidir.

Vezir matının buluş yolu ile anlatımı

Vezir matının bu yöntem ile anlatılabilmesi için öğrencinin bazı temel bilgileri öğrenmiş olması gerekir. Bu nedenle vezir matı ilk ele alınacak konulardan biri olmamalıdır.

Vezir matı için gerekli temel bilgiler:

- 1-Vezirin hareketi
- 2-Şahın hareketi
- 3-Şah çekme
- 4-Mat yapma
- 5-Vezir matının tahtanın kenarında gerçekleşebileceğini bilmelidir.

Vezir matının buluş yolu ile anlatımı ancak bu temel verilerin öğretilmesinden sonra olasıdır. Bu bilgilerin verilmesinden sonra öğretmen uygun bir konumu panoya yerleştirir. Öğrencilerde önlerindeki tahta üzerinde konumu oluştururlar. Öğretmen vezir ile mat yapmak için nasıl oynanması gerektiği sorar.

Öğrenciler kendi bilgilerine göre mat yapmaya çalışırlar. Öğretmen birkaç dakika bekledikten sonra hangi hamlenin yapılması gerektiğini, bunun nedenini sorar. Ne yapılması gerektiği konusunda ipucu verebilir. Mat yapmasını başaran öğrenciye pekiştirici verir. Öğretmen daha sonra bu matı kendisi yaparak öğrenmeyi daha kalıcı kılar. Bu arada gerekli açıklamaları yapar.

Öğretmen bu konu ile ilgili alıştırmaları sorar. Öğrencilerden bunları çözmelerini ister. Alıştırmaların çözümü sırasında öğretmen rehber görevini üstlenir. Onları konu ile ilgili sorular ile yönlendirir.

Bu yöntemin en iyi yönlerinden biri de öğrencilerin sosyal gelişimine katkıda bulunmasıdır. Bu yöntemde öğrenci soru sormasını, kendini ifade etmesini öğrenir. Öğrenci başarılı olduğunu gördükçe kendine olan güveni artar.

Buluş yöntemi ile öğrenme modeli problem çözme becerilerinin geliştirilmesi için uygun bir modeldir. Bu modelde doğuştan var olan merak ve başarı gibi iç motivasyonlardan yararlanılması önerilir. Bu eğitim modelinde iç motivasyon sağlayan bu etkenlerden yararlanılır. Öğretmen, öğrenciyi başarıma duygusunu tadabileceği problemlere yöneltmelidir. Öğrencinin yanlış yola gitmemesi için yönlendirilmelidir. Öğrenci çözüme doğru adım adım kendi buluşları ile ulaşmalıdır.

Öğrencinin, öğrenmeye hazır olmasını sağlamak amacıyla merak ve başarı gibi iç güdüleri kullanılmalıdır. Öğrencinin merak duymasını sağlamak üzere sorulan problemler aşırı zorluktan dolayı bir bezginlik veya aynı şeylerin tekrarından dolayı bir bıkkınlık oluşturmamalıdır.

Verilecek problemler genel hedefe uygun olmalıdır.

Seçilen sorular çocuğun zihinsel gelişimine uygun olmalıdır.

Problemde ne istendiği net bir şekilde belirtilmelidir.

Her sorudan sonra uygun bir süre verilmelidir. Öğretmen bu soru ile bir belirsizlik durumu oluşturulur. Belirsizlik insan oğlu için rahatsızlık veren bir durumdur. İnsan oğlu bu durumu anlama ve sorunu çözenin yollarını arar. Bu insan oğlunun doğal bir tepkisidir. Bunu oluşturan merak ve başarıma iç güdüleridir. Öğrencinin merak ve başarıma iç güdülerinden yararlanarak bu problemi çözmesi istenir.

Öğrenme sürecinde verilecek ödüllerin nitelik ve sıklığı belirlenmelidir. Öğretmenin görevi sürekli pekiştireç dağıtmak olmamalıdır. Öğrencinin kendi kendisini değerlendirebilecek duruma gelmesine yardımcı olmalıdır.

Satranç derslerinin ilk günlerinde sunuş tekniği daha çok kullanılan bir yöntemdir. İlerleyen derslerle birlikte buluş yöntemi kullanımı artar.

Gösterip-Yaptırma Yöntemi

Hiçbir öğretim yöntemi tek başına tüm derslerin öğretilmesinde yeterli değildir. Bir öğretim yöntemi ile öğrencilerin tüm öğrenim gereksinimlerini karşılamak olası değildir. Özellikle uygulama ve hareket ile ilgili kazanımların sağlanabilmesi için gösterip-yaptırma yöntemi tercih edilmesi gereken etkin bir yöntemdir. Bir beceriyi kazandırmanın en etkili yolu onun uygulamasını yapmaktır. Uygulayarak öğretmek anlatmaktan daha kolaydır.

Bu yöntemde eylem en uygun şekli ile öğretmen tarafından yapılır. Öğretmen uygulamayı yaparken gerekli açıklamaları yapar. Daha sonra öğrencilerin aynı becerileri tekrarlaması istenir.

Satranç derslerinde kullanımı:

Gösterip yaptırma yönteminin satranç derslerinde geniş bir kullanım alanı vardır. Özellikle centilmenliğe uygun davranışların öğretilmesinde en etkin yöntemdir. Taş alma ve piyon terfi gibi hamlelerin gerek satranç kurallarına gerekse centilmenliğe uygun olarak nasıl yapılması gerektiğini en iyi açıklayan öğretim yöntemidir.

Taşların hareketlerini öğretmek için de bu yöntem etkilidir. Örneğin at hamlesini öğretilmesinde; öğretmenin tercih edebileceği en etkili yöntem bu uygulamayı tahta üzerinde yapmasıdır.

Rok hamlesini öğretmenin en kolay yolu gösterip-yaptırma yöntemidir.

Bu yöntem adından da anlaşılacağı gibi iki aşamalıdır. Birinci aşama gösterme, ikinci aşama ise yaptırma yöntemidir.

Gösterme tekniği :

Bu teknikte zihinsel ve bedensel becerileri kazandırmak için öğretmen hedef davranışı basamaklarına göre en mükemmel şekilde yapar. Gerekli zamanlarda uygun açıklamalarda bulunur. İşleme ait basamaklar tahtaya yazılır. İşlem daha iyi anlaşılması için tekrar edilir.

Örnek-1

Taş alma konusu anlatılırken, öğretmen bu eylemi tahtada (panoda) gösterir. Bu konudaki basamakları belirtir.

Kalenin taş alması:

Kale c4 karesinde bulunuyor.

1-Kale yatay yolda giderek siyah fili alabilir.

2-Kale aldığı taşı tahta dışına çıkartır.

3-Kale aldığı taşın bulunduğu kareye yerleşir.

Örnek-2

Öğretmen rok hamlesini yaparken gerekli açıklamaları yapar. İşleme ait basamakları belirtir.

1-Kısa Rok (Küçük Rok): Şah kanadında yapılan roktür.

1.Siyah şah rok yapmak amacıyla kaleye doğru iki kare ilerler.

2.İki kare ilerleyen şah e8 karesinden g8 karesine gelir.

3.Kale şahın üzerinden atlayarak şahın yanına konur.

4.Kale h8 karesinden f8 karesine gelmiştir.

Yaptırma tekniği:

Gösterme tekniğinde yapılması istenen beceriler öğrencilerin her birine yaptırılmalıdır. Öğretmen her bir öğrenciyi denetim altında tutmalı yanlışlar hemen düzeltilmeli hareketin doğrusu hemen gösterilmelidir. Doğru davranışın öğrenci tarafından yapılması istenmelidir. Çünkü yanlış kazanılan bir davranışı sonradan düzeltmek zordur. Rok hamlesinde önce kaleyi tutmak. Bu yanlış uygulama ilerde önemli sorunlara neden olabilir. Öğretmen bu tür yanlışları görüldüğü anda düzeltilmelidir.

Gösterip-yaptırma tekniğinde uyulması gereken ilkeler:

1-Kazandırılacak davranış öğretmen tarafından en olgun şekli ile yapılmalı gerekli açıklamalar ve yinelemeler yapılmalıdır.

2-Her öğrenci gösterilen davranışı gördüğü ve anladığı biçimde yapmalıdır. Yanlışlar öğretmen tarafından anında düzeltilmelidir.

3-Uygulamalarda her bir öğrencinin beceriyi yapıp, uygun sayıda tekrarlama olanağı verilmelidir. Tekrar etme öğrenilen becerinin kalıcılığını sağlar.

4-Becerinin ortaya çıkması için bütün basamaklar sırasıyla belirtilmelidir.

Gerekirse öğrencilerden not tutması istenmelidir.

5-Öğrencilerin derse katılımı sağlanmalıdır. Öğrencilerin hepsinin istenen uygulamayı yapması istenmelidir.

Özellikleri

- Gösteri öğretmen merkezli, yapma işlemi de öğrenci merkezlidir.
- Daha çok öğrencilerin psiko-motor becerileri kazanmasında etkilidir.
- Öğrenciler becerilerini yaparak ve yaşayarak geliştirir, öğrenir.

Sınırlılıkları:

1. Kazandırılacak beceriler önce öğretmenler tarafından yapılarak öğrencilere gösterilmeli.
2. Her öğrenciye istenilen beceriyi kazanması için yeterli zaman ve tekrar yapma şansı verilmeli.
3. Gösteri anında kullanılacak şema, grafik, slayt ve film gibi araç gereçler önceden hazırlanmalı.
4. Beceriler sırayla ve aşamalı olarak öğretilmeli, bir beceri tam öğrenilmeden diğerine geçilmemeli.
5. Öğrencilere önce basit, kolay ve yapabilecekleri işler yaptırılmalı.

Soru-cevap yöntemi (Teknik)

Sınıf etkinliklerinde soru sorulması ve cevap verilmesi yolu ile tartışmanın yürütüldüğü bir öğretim yöntemidir. Bu yöntem düşünmeyi ve konuşmayı özendirme nedeniyle önemli bir yöntemdir. Ayrıca anlatılan konuların daha iyi anlaşılmasına katkı sağlaması nedeniyle oldukça kullanışlıdır.

•İyi bir sorunun özellikleri

- Soru öğrencinin anlayabileceği bir dille ifade edilmeli. Soru açık, basit ve anlaşılır olmalı.
- Soru sormanın amacı güdüleme olmalı. Yeni bir bilginin oluşmasını sağlamalıdır.
- Öğrencinin yanıtlayamayacağı güçlükte bir soru sorup onu utandırmamalı.
- Çok kolay soru ise zaman kaybına neden olup, kazanımı olmayacağından sorulmamalıdır.

•Soru sorma tekniği

- Öğretmen soruyu hoş bir tavırla, samimi bir konuşma ile sormalıdır. Öğrenci soruyu cevaplandıramazsa veya yetersiz kalırsa anlayış ile karşılamalı küçük düşürücü davranışlardan kaçınmalı
 - Bütün sınıfı ilgilendirecek sorular sorulmalı öğrencilere düşünmeleri için yeterli süre tanınmalı
 - Her öğrenciye olabildiğince eşit sayıda soru sorulmalı
 - Sınıfı dikkatli ve ilgili tutmak için ilgi çekici düşündürücü sorular sorulmalıdır.
 - Cevabı tek kelimelik olan (evet- hayır) sorulardan kaçınılmalıdır.
- İlgisiz öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla soru direk isme hitap edilerek yapılabilir.

•Soru-cevap yönteminin üstün yönleri:

- Soru cevap yöntemi düşünmeyi özendirir.
- Açıklanması gereken konular açıklığa kavuşur.
- Öğrencilerin yorumlama yeteneklerini geliştirir.
- Akılda tutmak kolaylaşır.
- Öğrencinin sosyal gelişimine katkı sağlar.

•Soru cevap yönteminin eksik yönleri:

- Öğrencilerin ilgisini çekmek ve bunu sürdürmek zordur.
- Yetenek düzeyi düşük olan öğrencilerin soru ve cevapları anlaması ve onlardan bir kazanım sağlamaları sınırlıdır.
- Soru ve cevap yöntemi diğer yöntemler ile desteklenmezse konunun anlaşılması zorlaşır.

Satranç derslerinde soru-cevap yöntemini bir dersin anlatımından çok o dersin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olması için kullanabiliriz. Bu amaçla bu tekniğin satranç derslerinde kullanım alanı geniştir.

Uygulaması: Taşların hareketi anlatıldıktan sonra konunun daha açıklığa kavuşması için soru-cevap tekniği kullanılmalıdır. Taşların kaç kareye gidebilecekleri, belirtilen kareye neden gidemeyeceği gibi sorular sorulabilir.

Örnek: Taş değişimlerinde hangi taş değişimleri yapılabilir. Bu taş değişimi iyi midir? Nedenlerini açıklayınız gibi sorular yöneltilebilir.

Dramatizasyon

Dramatizasyon öğretim sistemleri arasında son yıllarda sıklıkla yer alan bir öğretim yöntemidir. Dramanın sözlük anlamı “bir şey yapmak anlamına gelir.” Bu yöntemin eğitimde kullanımını bir olayın bir durumun oyunlaştırılması şeklinde olur.

Drama, dramatizasyon sosyal hayat içinde ortaya çıkabilecek çeşitli olayları veya bir durumu öğrencilerin oyuncu olarak katıldıkları çeşitli sahneler içinde ortaya koymak ve dersi bunun üzerine bina etmek demektir.

Uygun konular seçildiğinde her düzeyde ve her derste uygulanabilir. Özellikle satranç başlangıç derslerinde tercih edilebilir. Taşların dizilişi, hareketi, taş isteme, taş alma, şah çekme ve mat başlıca kullanım alanları olabilir.

İnsan hayatında hayal gücünün en hür ve yaşama hakim olduğu dönemler, çocukluk dönemleridir. İnsanlar, hayatlarındaki en iyi tiyatro oyunculuğunu çocukluk dönemlerinde yaparlar. Her çocuk mükemmel bir tiyatro oyuncusudur. Örneğini bir kere gördükten sonra oynayamayacağı rol yoktur. İnsan büyüdükçe rol oynama alanlarını daraltmaya başlar. Dolayısıyla eğitim-öğretim sırasında da çocukların bu özelliğinden faydalanmak gerekir.

Drama metodu, çocuk hayatında çok önemli bir yer tutan oyun yeteneğinin kontrollü bir şekilde eğitim hayatına aktarılması demektir. Bu metodu iyi kullanmak için öğrencilerin bilgisi kadar yaratıcılıkları da çok önemlidir.

Öğrencilerin bir kısmı aktif olarak rol alırken diğerleri seyirci konumundadır. Etkinliğe ne kadar çok öğrenci katılırsa istenen sonuç o denli fazla olur. Seyirci konumundaki öğrenciler sadece izler durumda olsalar bile algılama olanağı buldukları için öğrenme değeri fazladır. Dramada rol alan öğrenciler hem yaşama hem de yapma durumundadır. Bu özelliğinden dolayı drama “**yaparak yaşayarak öğrenme**” yöntemidir.

Drama yöntemi öğrenci merkezli olmasına rağmen öğretmenin rolü fazladır. Öğretmen yönetmen konumundadır. Öğretmenin bu konudaki becerisi dramanın başarısında belirleyici rol oynar.

Çocuk dramatize ettiği bir konuyu oynarken konunun gerektirdiği el, yüz hareketleri, duyguları ve düşünceleri oyuna yansıtır. Dramada karakterler gerçeğine uygun olmak zorundadır.Şah rolünü oynayan çocuk şah gibi davranırken, piyon ise piyona özgü tavırları sergilemelidir. Eğer olanak varsa oyun kostüm ve müzikle zenginleştirilebilir. Bu şekilde dersin kalıcılığı ve sanatsal yönü artırılır.

Yararları:

- Öğrenciler rol oynama içinde kendi duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade etme imkânı bulabilirler.
- Başkaları ile daha rahat ilişki kurma becerileri geliştirirler.
- Öğrencilerin dinleme ve konuşma becerileri gelişir.
- Kişinin kendine olan güvenini artırır. Kalıcı öğrenmeler sağlar.

Sınırlılıkları :

- Öğretmenin yaratıcı drama eğitimi almış olmasını gerektiriyor
- Kalabalık sınıflarda uygulanırken sorunlar yaşanabilir.
- Öğrencilerin temel iletişim becerilerin gelişmiş olması gerekir.

Satranç öğretiminin en zor olduğu dersler başlangıç dersleridir. Öğretmenleri en fazla bu dersler zorlar. Çünkü bu dönemde öğretmenin satrancı öğretmek kadar onu sevdirmek gibi bir görevi daha vardır. Öğretmen bu dönemi başarılı bir şekilde atlatırsa bundan sonrası nispeten daha kolaydır.

Bu dönemde öğretmen konuların daha iyi anlatabilmek ve satrancı sevdirebilmek için değişik etkinliklerde bulunması ve bunları en iyi bir şekilde uygulaması gerekir. Bunun için öğrencilere ilginç gelecek değişik etkinlikler yapmalıdır. Bu dönem mat konusuna kadar devam eder. Mat konumundan sonra öğretmen etkinliklerini satranç tahtası üzerinde yapabilir. Öğretmen bu derse gelinceye kadar öğrencilerde satranca karşı bir sevginin oluşmasını sağlamalıdır. Bu nedenle mat konusu satranç öğretiminde eşik bir konudur.